

■ Sekoittaja-
puhelin
DBH0002.

Marskin salattu yhteys

Marsalkka Mannerheimin luotettavana kumppanina vapaussodan, talvisodan ja jatkosodan hallituksissa oli sotaministerinä, sotavarusteluneuvoston puheenjohtajana ja puolustusministerinä kenraali Rudolf Walden. Mannerheim oli oppinut luottamaan Waldenin työhön jo Vaasassa vuonna 1918, kun tämä toimi päämajan etappipäällikkönä ja myöhemmin puolustusneuvostossa vuodesta 1931 alkaen.

■ TEKSTI: TAPIO TEITTINEN

■ Mannerheimin luottomies, kenraalimajuri Rudolf Walden täytti 60 vuotta 1.12.1938. Siviilissä hän oli Yhtyneiden Paperitehtaiden johtokunnan puheenjohtaja ja suurliikemies.

Talvi- ja jatkosodassa sotaa johdettiin Mikkeliissä sijainneesta päämajasta, valtion johto oli kuitenkin hallituksella ja presidentillä, jotka olivat Helsingissä. Marsalkka **Mannerheim** tarvitsi kenraali **Waldenia** seuraamaan hallituksen toimia ja välittämään ajatuksiaan hallitukselle. Tämän vuoksi Mannerheim oli jo talvisodan aikana usein puhelinyhteydessä kenraali Waldenin kanssa. Tärkeimmät asiat he välittivät kirjeitse.

Puhelimissa piti puhua peitetysti ja käyttää jaettuja peitenimiä. Mannerheimille tämä tuotti vaikeuksia, ja talvisodan alkupuolella hän valitti puhelinkeskuksen toiminnasta, kun se ei suostunut yhdistämään puhelua kenraali **Heinrichsille**. Perusteena oli, ettei keskuksen välittäjä tuntenut sellaista henkilöä eikä niin muodoin hänen puhelinnumeroaankaan. Sitten kutsuttiin kenraali **Airo** apuun. Ei Airokaan muistanut Heinrichsin peitenimeä, ja vielä tarvittiin viestikomentaja **Leo Ekbergin** paikalle, kunnes asia selvisi. Myöhemmin Mannerheim oppi kyllä käyttämään peitenimiä.

Marski innostui

Vuoden 1940 jouluaattona kokeiltiin Pääesikunnassa Helsingissä ensimmäisiä sekoittajapuhelimia. Puhelimien tekniikka muunsi puheen sellaiseen muotoon, ettei linjaa kuunteleva taho saanut siitä mitään selvää. Kokeiluita oli seuraamassa viestikomentaja Leo Ekberg. Puhelimiin oli laitettu koelinja, jolla voitiin kuunnella, miltä sekoitettu puhe kuulostaa. Koe onnistui sikäli hyvin, että yleisesikunnan päällikkö, kenraaliluutnantti **Oesch** päätti pyytää Mannerheimin seuraamaan esitystä. Marski tuli, tutustui asiaan ja oli hyvin kiinnostunut. Hän käski heti tilata laitteita lisää ja määräsi ensimmäisen parin asennettavaksi hänen ja Waldenin välille.

Päämajan viestikeskus Lokissa jatkosodan aikana Mannerheimin puhelinnumero oli 41, joka oli merkitty punaisella renkaalla. Hänen puheluitaan ei koskaan keskeytetty eikä kuunneltu, onko puhelu loppunut. Aina odotettiin, että saatiin puhelun loppumisesta ilmoittava loppusoiitto.

Puhelin oli Ericssonin valmistama puhelinkone DBH0002 ja siihen kuuluva, erillisessä laatikossa oleva suodatin ja vahvistinlaite. Puhelinta voitiin käyttää sellaisenaan tavallisena puhelimena, mutta laatikkoa tarvittiin,

mikäli haluttiin käyttää puhelimen salausominaisuutta.

Laatikossa oli myös 60 voltin anodiparisto ja kolmen voltin hehkujänniteparisto laitteen vahvistinputkien toimintaa varten.

Puhelimia oli jaossa sodan aikana yhteensä 39 kappaletta sekä laitenumerot 40–47 viestijohdon reservinä.

Erikoispuhelimet olivat käytössä vuoden 1942 toukokuussa seuraavilla tahoilla:

Ylipäällikkö	VI armeijakunnan operatiivinen toimisto
Yleisesikunnan päällikkö	VII armeijakunnan esikuntapäällikkö
Päämajoitustemestari	VII armeijakunnan operatiivinen toimisto
Operatiivisen osaston päällikkö	Maaselän ryhmän esikuntapäällikkö
Kannaksen ryhmän komentaja	Maaselän ryhmän operatiivinen toimisto
Kannaksen ryhmän esikuntapäällikkö	14. divisioonan esikuntapäällikkö
Aunuksen ryhmän esikuntapäällikkö	Tasavallan presidentti
Aunuksen ryhmän operatiivinen toimisto	Pääministeri
V armeijakunnan esikuntapäällikkö	Puolustusministeri
V armeijakunnan operatiivinen toimisto	Ulkoministeri
VI armeijakunnan esikuntapäällikkö	

Puhelimen käyttö oli helppoa

Erikoispuhelimella puhelu aloitettiin normaalisti. Mikäli puhelin oli kytketty LB-keskukseen, pyöritettiin puhelimen sivussa olevan induktorin kampea, ja keskus vastasi soittoon. Mikäli puhelin oli kytketty automaattikeskukseen, niin numero valittiin valintalevyllä. Puhelu muuttui salaiseksi, kun molemmissa yhteydessä olevassa puhelimessa painettiin punainen (vasen) nappi alas. Tästä oli kuitenkin sovittava puhujien kesken. Puhelu muuttui tavalliseksi, kun molemmissa puhelimissa painettiin musta (keskimmäinen) nappi alas. Myös tästä oli sovittava puhelukumppanin kanssa. Mikäli salatun puhelun aikana puhelunvälittäjä kytkeytyi linjalle, hänen äänensä kuului täysin sekavana. Tällöin piti painaa mustaa nappia ja selvitettävä, mitä

Puhelu muuttui salaiseksi, kun molemmissa yhteydessä olevassa puhelimessa painettiin punainen (vasen) nappi alas.

asiaa keskuksella oli. Tämän jälkeen oli puhelu muutettava tarvittaessa taas punaisella napilla salaiseksi. Jos yhteydellä oli huono kuuluvuus, sitä voitiin parantaa painamalla oikealla oleva valkea nappi alas, jolloin vahvistin kytkeytyi mukaan. Vahvistinta voitiin käyttää myös tavallisen, salaamattoman puhelun äänen voi-

makkuuden lisäämiseen. Kun puhelin suljettiin, eli kuulopuhelin laskettiin kojeiston päälle, nousivat alas painetut napit ylös.

Vahvistin-suodatin-laatikossa oli varsinainen puheensekoittaja ja putkivahvistin. Lisäksi laatikossa olivat laitteiden tarvitsemat paristot, joiden kuntoa oli tarkkailtava kuukausittain. Kun anodipariston jännite oli laskenut 50 volttiin tai hehkujännite oli laskenut kahteen volttiin, oli paristot vaihdettava. Laatikossa oli myös kaksi varaputkea, tyyppiä MDL 21.

Laitteen kytkentäkaaviosta on löydettävissä diodirengasmodulaattori (kohta 39), jonka avulla puheen taa-juudet käännettiin lähetettäessä ”nurrinpäin” ja vastaanotettaessa oikein

■ Suodatin-vahvistinlaitteisto.

päin. Tällaisen puhelimen signaalin kuuntelusta ei ollut mitään hyötyä, ellei kuunteluun käyttänyt vastaavanlaista laitetta.

Asekätkentätutkijat haluavat omansa

Syksyllä 1945 pyysi sisäasiainministeriön yhteyteen perustettu ns. asekatkenta käsittelyä tutkintaelin Puolustusvoimilta virka-apuna 20 kantoaaltopuhelinta lainaksi. Pyyntönsä tarkoitettiin juuri puhetta salaavia tai paremminkin sekoittavia erikoispuhelimia.

Puolustusvoimain viestikomentajan sijainen, eversti **A. R. Saarmaa**

vastasi kyselyyn jo 11.10.1945 ja ilmoitti, että on mahdollista luovuttaa kolme puhelinta tutkintaelimen käyttöön.

Asiaa voidaan ajatella käsitellyn varsin nihkeästi, kun vasta vuoden päästä eli lokakuussa 1946 PE:n viestikomentaja kenraalimajuri L. Ekberg ilmoitti sisäasiainministeriön tutkintaelimen päällikölle, että käytännössä voidaan luovuttaa vain kaksi erikoispuhelinta tutkijoiden käyttöön. Tutkintaelimen oli ennen sitä ilmoitettava, kenelle puhelimet luovutetaan ja kuka vastaa erikoislaitteiden huollosta ja mahdollisista kustannuksista.

Materiaalin laskentaan liittyvän liitteen mukaan kolme erikoispuhelin-

ta olisi mahdollisesti luovutettu tutkintaelimelle 29.11.1946.

Erikoispuhelimien kalustotilanne oli 20.5.1947 seuraava:

- käytössä 31 kpl
- varalla 5 kpl
- vapaana 1 kpl
- kadoksissa 1 kpl
- turmeltunut (tulipalossa) 1 kpl

Tilaa itsellesi tai lahjaksi!

Maanpuolustuskiltojen liiton jäsentarvikkeet

■ Kiltamuki

Kiltamuki on tyylikäs, teräksinen termosmuki, joka pitää juoman kuumana tai kylmänä, juuri niin kuin haluat. Mukin kyljessä on Maanpuolustuskiltojen liiton logo ja slogan. Ei mene rikki, vaikka putoaisi.

Mukin hinta on 26 €

■ Korttilompakko

Korttilompakko on helppo ja turvallinen tapa suojata maksukorttiesi sirutietojen kopioiminen. RFID-suojattu korttikotelo on liitetty osaksi kierrätyskumista valmistettua lompakkoa, ja kotelon alumiinisessa sisäosassa on laserituna liiton tornilogo. Lompakkoon mahtuu neljä kohopainettua korttia (esim. pankkikortti).

Korttilompakon hinta on 40 €

■ Kiltasolmio

Kiltasolmio on Marja Kurjen suunnittelema, silkkinen ja miehekään tummansininen solmio, jossa liiton tornilogo ja kauniit lehväkuviot vuorottelevat hienostuneesti. 100% silkkiä. Hillityn tyylikäs solmio esim. tumman puvun kanssa käytettäväksi. Solmion hinta on 32 €

■ MPKL-pinssi

Tilaa nyt liiton uusi, upea emaloitu pinssi. Pinssissä on valkoisella taustalla ja sinisen linjan sisällä liiton sinisen tornilogo ja ympärillä hopeinen teksti "Maanpuolustuskiltojen liitto ry". Pinssin halkaisija on 18 mm. Ostamalla pinssin tuet kiltatoimintaa. Pinssin hinta on 6,50 €

Tilaukset: mpkltoimisto@mpkl.fi tai puh 040 554 8805